

Pierasyłka aplaçana ryčaltam.

CHRYSĆIJAŃSKAJA DUMKA

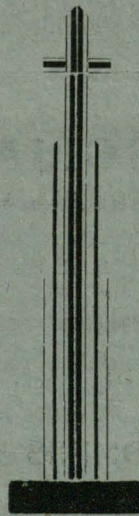
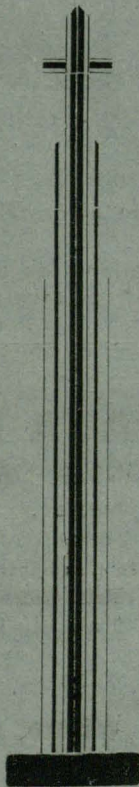
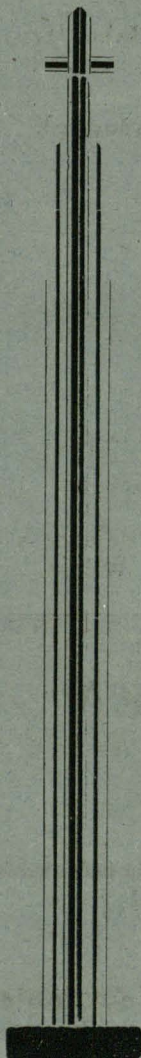
BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIS.

*„Wiercie ũ Pana Boħa wašaħa
i biašpiečnymi budziecie; wiercie pra-
rokam Jaħo i ũsio budzie pamysna“.*

2 Paral. 20, 20.

Wilnia, Śniežań 1934 h.

Hod VII. Nr. 11 (102).

1. Z kaladnych dumak. 2. Božaje Słowa na II niadzielu Adwentu. 3. Šlacham dziwaŭ i ũražańniaŭ. 4. Bielaruskaja Kućcia. 5. Dobra—najlepiej. 6. Św. p Profesar Branisłaŭ Epimach-Šypila. 7. Z bielaruskaj katalickaj niwy. 8. Z relihijna-hramadzkaaha žyćcia. 9. Listy z wioski. 10. Roznyja cikawaści. 11. Z palityki. 12. Wilenskija nawiny. 13. Paštowaja skrynka.

Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“.

1. Boh (filozofičny narys) — Dr. M. A.	30
2. Z historyi apolohietyki chryścijanskaj — Ks. dr. J. Rešeć	1.00
3. Zło i lakarstwa na jaho — Prof. dr. J. Tarasewič	30
4. Jak Kaziuk sabraŭsia da spowiedzi — W. A.	50
5. Ružaniec Najświac. Dziewy Maryi — I. S.	30
6. Swiaty Izdar Chlebarob — Ks. P. Tatarynowič	30
7. Ziarniatki z rodnaje junackaje niwy — P. Z.	20
8. Čaławiek — Dr. M. A.	25
9. Kaziukowaje žanimstwa — W. A.	50
10. Pieśni žalby (nabožnaje razwažańnie muki i śmierci Zbaŭcy našaha Jezusa Chrystusa) — J. B.	20
11. Rodnaja mowa ũ światyniach — Ks. A. Stankiewič	1.50
12. Jak Hanula zbirałasia ũ Arhientynu — W. A. (uwieś nakład razyšoŭsia).	25
13. Daroha Kryža — J. Bylina	30
14. Swiaty Rym — K. N.	50
15. Kupalle — Piotr Zaduma	50
16. Kazimier Swajak (narisy ab jahonaj ideolohii) — Ad. Stankiewič	50
17. Dzieja majej myśli, serca i woli — K. Swajak	50
18. Betlejka — W. A.	30
19. Usio ũ miłaści — D. An'sko.	50
20. 31-šy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres — Dr. K. N.	50
21. Dla čyjho dabra? — D. Aniško	10
22. Śledam za Chrystusam — T. Kempijski	2.00

Zakazy spaŭniajucca chutka i akuratna: pa atrymańni ũsiej wartaści knižki, abo nakładnoj plataj (za pobranjem) pa atrymańni trećiaj častki wartaści zakazu.

Dla kniharniaŭ i dla tych, chto wypiswaje niamienš jak na 10 zał., dajecca skidka.
Hałoŭny skład: Kniharnia „PAHONIA“, Zawalnaja 1—1, Wilnia.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIELARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:	ABWIESTKI ŽMIAŠČAJUCCA
na hod . . . 4 zał.	tolki na apošniaj bačynie i kaštujuc:
na paŭhodu 2	celaja bačyna 40 zał., 1/2 bačyny
na 3 mies. 1	20 zał., 1/4 bačyny 10 zał., 1/8 ba-
na 1 0,50	čyny 5 zł.
Zahranicu 8 zał. u hod.	

Asobny numar kaštuje 20 hr.

ADRAS REDAKCVI I ADMINISTRACVI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—3
(Wilno, ul. Zawalna 1—3)

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

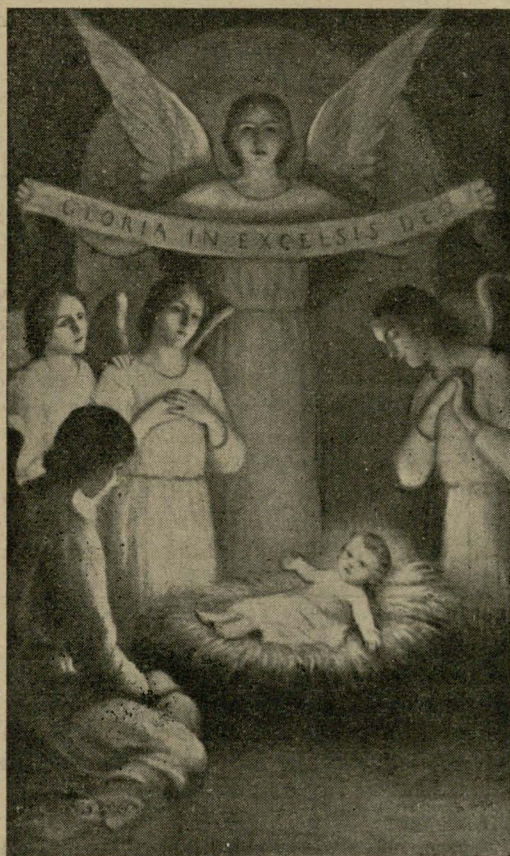
Hod VII.

Wilnia, Śnieżań 1934 h.

Nr. 11(102)

Z kaladnych dumak.

Kalady. Heta wialikaje ŗwiata, heta dzień tajnicy Bożaha Naradżeńnia. Heta ŗwiata nadziei ŗ pieramohu praŗdy i sprawiadliwaŗci.

Adhetul pawinien čerpać swaju nadzieju na lepŗaje i wolnaje ŗyćcio i naŗ narod biełaruski. Betlejem, stajonka, biassilnaje, na wyhlad, Bożaje Dziaćia i jaħo historyja minulaĵa i sučasnaĵa — woŗ asnowa i nadzieja na adraďeńnie i wyzwaleńnie našaha narodu.

*

Bożaje Dziaćia mahutnaje ŗ swajej biezbaronnaŗci. Jano jaŗče z trudom ruŗaje swaimi ručkami i niama mowy, kab kamu maħło zraćić kryŗdu, a tymčasam ŗukajuć jaħo, kab zabić, kab ŗyćcia pazbawić. Tak, ale anioły ŗcierahuć jaħo.

Bożaje Dziaćia čaroŗnaje ŗ swajej kwolaŗci. Jano ŗlabieńkaje, niaduŗaje, maleńkaje, jak koŗnaje inŗaje dzicia, a tymčasam čaruje daroŗlych i starych pastuchoŗ betlejemskich

dy nawet i mudracoŗ, prybyŗŗyħ pakłanicca jamu aŗ z uschodu.

Bożaje Dziaćia bahataje ŗ ubohaŗci. Prychodzić jano na ŗwiet mała taħo, ŗto nie ŗ pałacy siarod roskaŗy i wyhody, ale nawet nia ŗ domie dastatnym, a ŗ ubohajstajoncy, u poŗnaj niastaćy, choładzie i paniŗeńni. Nichto ab im nia wiedaŗ. Nikoħa jano nićym nia cikawiła. Tak, ale chor aniołaŗ piaje jamu swaju pieŗniu, piaje niabiesny hymn swoj na čeŗŗ jahonu, a jasnaja zorka na niebie ŗwiećić nad mieŗcam jaħo naradżeńnia.

Bożaje Dziaćia wiećnaje ŗ dabrawolnym adraďeńni dačasnaŗci. Praz bahaćcie, praz ŗlawu, praz nawuku, praz mahutnaŗć ureŗcie iduć zwyčajna ludzi da ŗwiekawiećañnia swajho imia ŗ pamiaći ludzkoj. Adnak z trudom, tolki častkowa i duŗa niedaskaħala im heta ŗdajeca. Bożaje-ŗ Dziaćia ŗsiaħo hetaha adrakłoŗsia i praz heta adraďeńnie ŗywie na ŗwiećie wiećna.

Zahaďka hetaj ŗywućaŗci Bożaha Dziaćiaci wyjaŗniajecca inŗaj siłaj ad tej, jakuju prywyk baćyć čaławiek, zahaďka i padabienŗwa i biazdonnaj roŗnaŗci miŗ Boŗym Dziaćiom i ludźmi ŗ tym, ŗto Dziaćiano heta mieŗćić u sabie razam Boskaŗć i čaławieckaŗć.

*

ŗsiamu čaławiećtwu praz Bożaje Dziaćia, jak-by doħry ŗŗčep dzićy, pryŗčepłena Boskaŗć. Trymać adnak henyja ŗ sabie Boŗyja soki ludzi pawinny sami staracca praz Wieru, Nadzieju i Luboŗ i praz doħryja čyny swaje.

Hetak sama pawinny pastupać i narody, asabliwa narody padniawolnyĵa, jakija dabiwajucca swaich nacyjanalnych prawoŗ na ziarni, jak i naŗ narod biełaruski.

Praŗda, narod biełaruski ŗywie siańnia ŗ duŗa padobnych abstawinach, u jakich radziłasia, rasło i raŗwiwałasia Bożaje Dziaćia. Ale mała padabienŗwa wonkawaha, dalokaha, — treba łučnaŗci ŗcisłaj, duchowaj. Kali ŗ miŗ našym narodam i miŗ Boŗym Dziaćiom budzie duchowaja łučnaŗć, tady z našaj ŗłabaŗci budzie wyraŗtać siła, z ubohaŗci—dastatak i ŗčaćcie, z paniŗeńnia—paŗana i ŗława, z niawoli — wolnaje, samastojnaje i dastojnaje nacyjanalnaje ŗyćcio.

Hetkaha ŗyćcia wuća nas Bożaje Dziaćia.

*

Dyk niachaj ŗa ŗwiećić jarka Betlejemskaĵa zorka nad biełaruskim narodam i pry-paminaje jamu Naradżeńnie i Historyju Bożaha Dziaćiaci nia tolki tut pad Polŗčaj, ale i tam pad kamunistami, dzie Praŗdy Boŗaj tak duŗa nienawidziać i za jakuju tak ŗorstka praŗledujuć!..

na II niedzielę Adwentu.

I.

Braty, usio, što jość napisana, dla našaj nawuki napisana: kab praz ciarpliwaść i paciechu św. Pisańnia mieli my nadzieju. A Boż ciarpliwaśći i paciechi niachaj daść wam toje-ż samaje rozumieć miż saboj pawodle Jezusa Chrysta: kab adnadušna adnymi wusnami wysłaŭlali Boža i Ajca Hospada našaha Jezusa Chrysta. Dziela hetaha prymajcie adzin adnaho, jak i Chrystus pryniaŭ was da chwały Bożaj. Bo kažu, što Jezus Chrystus staŭsia słuhoj abrazańnia dziela praŭdy Bożaj, kab paćwierdzić abiacañni ajcoŭ, a paŭanie cłwalać Boža dziela miłaserdzia jaho, jak napisana: dziela hetaha wyznawać ciabie budu miż paŭanami, Hospadzie, i piajać twajmu imieńniu. I jak uznoŭ Pisańnie kaža: wiesialiciesia, paŭanie, z narodam jaho. I jašće: chwalicie Hospada ũsie paŭanie i praskaŭlajcie jaho ũsie narody. A jašće Izajaš kaža: budzie z rodu lesse toj, katory paŭstanie waładaryć paŭanami, u im

paŭanie nadzieju mieć buduć. A Boż nadziei niachaj napoŭnić was usiakaj radaścij i supakojem u wiery, kab wy byli poŭny nadziei i mocy Duchu Światoha.

(Ryml. 15, 4 13).

II.

U hetym čas, kali Jan paćuŭ u wastrozje ab cłnach Chrysta, pasłaŭ dwuch swaich wućniaŭ i skazaŭ jamu: ci ty toj, što maje pryjsci, ci inšaha nam čakać? I skazaŭ im Jezus u adkaz: idzicie i daniasiecie Janu, što wy čuli i baćyli. Ślapyja baćać, kulhawyyja chodziać, prakažanyja aćyšćajucca, hłuchija čujuć, pamioršyja ũwaskrasajuć, ubożim apawiašćajuć ewaneliju i bahastaŭlony, čhto z mianie nia zhoršycca. A kali jany adyšli, paćuŭ Jezus ab Janie kazać da narodu: što wyšli wy na pustyniu baćyć? traćcinu, wietram kałychanuju? Što ũ wyšli wy baćyć? čaławieka, u miakkuju adziežu apranutaha? Woš tyja, što ũ miakkuju apranajucca

P. T.

Šlacham dziwaŭ⁷⁾ i ũražańniaŭ.

(Zaciemki z padaroży ũ Rym).

Čyrwony wahromnisty kruh sonca chawaŭsia ũžo za marskaju dalokuju šyr, ścielaćy da nas ahnistuju darohu, jak my sadzilisia na naš maraplaŭ, čuła raźwitwajućysia z Capri.

Pad kaniec pawarotnaj darohi (kala 70 kilometraŭ) łowić nas nawalnica, (tak chutka źmianajacca tut pahoda). Čornuju ciemień nieprahladnuju raz-po-raz razdziraje nahłaja małanka, a šum daždžu dy razkacisty hrom z piarunami zusim hłušyć huk našaha motoru. Ci my jedziem, ci staimo?

A wulkan! Boža! Jakža hrozna ciapier jon wyhladaje na tle ciomnaje nawalníčnaje noćy z piakielnym čyrwonym zaharawam nad krateram. Ahibajem woš jaho padnožža. Dryhata žudasnaja prajmaje!

Ahledziŭšy nazaŭtra Neapolitanski muzej, słaŭny pompejanskimi i starohreckimi zabytkami,

dy pamaliŭšysia ũ bazylicy św. Januaraha, dzie kożny hod 19 wierašnia pakazwajecca cud ażywańnia krywi henaha mućanika z pieršych wiaćkoŭ chryścijanstwa — razstajomsia z Neapolem. Pierad nami spawitaja radulnym wuelem zaraníčnoje mhły miła ũsiudy ũspaminanaja Florencyja.

Sonca jašće nia wykacilasja iz-za malaŭničyich bierahoŭ raki Arno dy nie azaryła wyrazna čornaj krasny horadu „Krasnaje Lili“ (herb miesta). Zatoje aureola jejnaje sławy ũswiaciła pierad našaj, choć nie raskaturchanaj išće, ujawaj ũwiatlej haračaha Taskanskaha sonca. Stajala cłwitućaja kalitš pyšnaj zbytkoŭneściu nerwowaja, wolnadumnajaja, ale i tyranskajaja, kryčačaja ũsłalakimi kontrastami, słaŭnaja kałybka wialikich ideolaŭ i henijaŭ: trybunaŭ, kniazioŭ, paćtaŭ mastakoŭ: fresku, słowa, krasak, bronzu, miaca.

Ahledziŭšy śpiešna katedru z słaŭnaj marmurawaj Comp:nullej. Geleryju Pitti, Uffizi, Palazzo, Vecchio, Museo Nazionale i Kaplicu Medici'ch — śpiašym na malaŭničaje ũzhorje da Fiesole, miastcinu Fra Angelica. Čaroŭny pahodny dzień. Pierad nami skupanaja ũ čyrwanaj zachodzjačaha sonca panorama malaŭničaje Toskanii. Horad — jak na dałoni z addalonaju kopu-

adzieżynu, u carskich damoch znachodziacca Dy što wyšli wy bačyc? praroka? Tak, kažu wam, i bolš jak praroka. „Bo jon toj, ab jakim napisana: woš ja pasyłaŭ anioła majbo pierad woblikam twaim, jaki pryhatuje daroħu twaju pierad taboju. (Mat. 11, 2 - 10).

III.

Što Zbaŭca naš chwalić u św. Jana, što ũ im za pryklad nam stawić?

— *Ćwiordaść i stałaść u wiery i moralnaści*. „Što wyšli wy na pustyniu bačyc? Trašcinu wietram katychanuju?“ Ci biaz wiery i maralnaści, biez prakanańnia ũ i stałaści čaławieka, dla jakoha ũsio, što dla jaho pryjemnaŭ je i karysnaje, jość dobrym i dazwolenym? Św. Jan takim nia byŭ. Heta dub, jaki hłyboka ũros u ziamlu i nialohka abwiarnuć jaho, heta sonca, što stała trymajecca nieba, a tolki kosami swaimi zychodzić na ziamlu i raźliwaje na jej swaju świetłaść i ciepło, heta — fundament, jaki nia krušycca ani ad wilhaci, ani ad buraŭ, ani ad ciażaru budynku, što padpiraje, heta — ũrešcie waładar samoha siabie, spakojny, maŭkliwy, hłyboki, jaki razwaŭaje i hawora tolki ab tym, što służyć dabru i praŭdzie.

— *Prostaść i skromnaść žyćcia*. „Što ž wyšli wy bačyc? Čaławieka ũ miakkuju adiežu apranutaha?“ Hetkich šukajcie ũ pałacach, na bankietach, u wvhodzie, roskašy i ũ raspušcie ũsiakaj. Św. Jan — heta čaławiek skromny i prosty. Ad žyćcia biare jon dla siabie jak najmienš, a daje inšym jak najbolš Jon skromny, ale mudry, znajecca na ludziach i žyćci, znajecca na postupie i na ũrajeñni. Jon pro-

sty, ale nia ciomny, nie abwiwaje žyćcia ũ imhłu sprytu i falšu, ale adznačajecca miłaj dla ludziej naturalnaścij i praŭdziwaścij, jak usie sapraŭdy relihijnyja i sapraŭdy mudryja ludzi.

— *Świetłaść i pryklad dla inšych*. „Dy što wyšli wy bačyc? Praroka?“ O, tak, nawat bolš čym praroka. Św. Jan — heta niatolki toj, chto pradsказwaje budučynu, ale jon razam wučyciel, daŭca światła, dziejač, jaki budu je i adradŭaje swaih bliźnich jak słowam, tak i čynam. Našy dziejačy i praroki, jak-ža časta swaju duchowuju postatu i trusaść prykrywajuc čmoj pustych sloŭ! Jak-ža časta ũ ich toje, čaho wučać, ab čym haworać i toje, što robiac u wialikaj miž saboj razbiežnaści! Św. Jan jak hranit, jak skała; niama ũ im razdwa jeñnia, niama zamišańnia. Słowy i čyny — adno ũ jaho. Raspusnamu Heradu, što lohka dumna drennym žyćciom swaim taptau Božyja prawy moralnaści, św. Jan hawary ũ praŭdu prosta ũ wočy, nie bajučysia prašledu, ani wastrohu, ani ũrešcie mučanickaj śmierci.

Dyk niachaj-ža św. Jan budzie dla biełasaŭ, asabliwa dla moładzi našaj, żywym uzoram žyćcia, tymbolš što na jaho, jak na ũzor dla nas, pakazwaje i sam Zbaŭca naš Juzus Chrystus

Ks. Ad. St.

Zapiswajcieszia ũ siabry tawarystwa BIEŁARUSKAJE KATALICKAJE WYDAWIECTWA. Siabroŭskija składki pawodle płatnaj maħcy maści žadajučych ustupić u heta tawarystwa Pišecie na Staršyniu Wydawiectwa Ks. A. Stankiewiča: Wilno, ul. św. Ignacego 9 — 11a

łaj katedry, na jakoj cudna iskrycca apošni pramien sonca.

Jakija paŭahnalnyja dumki sačacca razam z henym pramianiom u zachopeniu dušu? — Tut pokazala chryścijanstwa, što maħla wytwaryc jaho duchowaja šlachotnaść, jahona kryštalowaja moralnaść dla estetyčnej wizyi ũsiošwietu ũ rozných halinach dumki ludzkoje. Tut u najpryhaŭejšych formach učaławiečyŭsia dohmat, uwidawočniŭsia ideal! U Florency dalikatniejie duch, šlachatniejuc dumki i paŭadañni!

I jak rastacca z taboju, cudoŭnaja čaraŭnica mastackaja? Na't i son usioŭladny nie zahantaje z utomlených wačej natchnionych wizyjaŭ... Pad miħahučnyja pryciśnyja tony addalenaħa fortepjanu klejucca wiečaram ciaŭkija pawieki, a ũ ujawi ũsio jšče stajac, jak żywyja muzealnyja mastackija dziwy, a najbolš bajkowaja Scopas'awa Niobe... i sonnyja wusny mimawoli šepčuć wam čaroŭnuju ab joj kazku, nielha bo ni jak utaić pierad pawaŭanymi čytačami henaha cudu starahreckaha henija.

Była ũ staradaŭniaj Hrecy čaroŭnaje krasny žančyna Niobe. Zachapłajučaja ũsich cudoŭnaje taja krasa jaje razbudziła trywoŭnuju zajzdrašč u samych na't bahiñ. Zajzdrašč — zradziła pomstu. I Parnas zsyłaje śmiarotnaść na

jaje patomstwa, kab raz nazaŭsiody zablaspiečycca ad niepaŭadanaj konkurencyi. Niobe ũ parywie zajadłaje rospačy hornie, tulić pad siebie ũsiej siłaj matčynaj lubowi pryhoŭyja, moŭ cud, swaje dočańki i ũ ekstazie henaha ŭalu rospačy — lubowi dy hordaści wyhladaje tak pryhoŭa, što kryčać, plakać chočacca ad ščaćcia, jaje ahładajučy! To nie biełasnježny nieskalany ćwiordy marmur prad taboju, a — niabiesnaja, moŭ puch wabłočny, żywaja zachapłajučaja mara!...

Skul taki ũrodŭaj talentau u Italii i Hrecy? — pytaju ũ dalejšaj derozie da Padwy adnaho z bywalcaŭ spadaroźnikaŭ.

— Pryhoŭašč przyrody, piestliwy pohodny klimat, blizkija sardečnyja znosiny z Niebam i z słaŭnaj minušczynaj rodziac tut talenty. Italjaney napryklad wielmi lubiac pamiac ab swaih prodkach, silacca na najpryhaŭejšyja im pomniki. Mahilniki ũsiudy imi zapoŭnieny. Časta wykrywajucca talenty pry konkurencyi kawañnia tych pomnikaŭ. Znajuu napryklad adnu ũbohuju — kaŭa mojej subiasiednik — italjanskuju wiosku, u jakoj 600 ubohich pastuchoŭ wystawili niadaŭna nřznanamu ryčaru wajny za 30 tysiac liraŭ cudnaj krasny pomnik.

Biełaruskaja Kućcia.

Usie my lubim Kućciu. Ab Kućci mnoha my dumajem i haworym. Woś-ža ab jej i cha-ču ja napisać lut sloŭ niekalki.

Dzień pierad Kaladami, a jašče lepš: samy wiečar hetaha dnia, u nas zawiecca kućcioj; taksama zawiecca i samaja wiačera pasitak u hety dzień pierad Kaladam! U nas biełaru-saŭ na hetu paru jość adna specyjalnaja pa-trawa, što tak-ža zawiecca kućcioj.

Na Kućciu biełarusy šmat warožać. Pa niebie i pa ziamli jany paznajuć niešta. Na niebie pilnujuć jasnaj pahody i hladziac, jak świecicca i trasiacca pieršaja zoračka. A na ziamli ludzi pilnujuć, ci na płatoch i na ka-łoch lażyć śnieh, bo heta pieršy znak, što na-leta ũ nas hryby buduć.

Kućci našy ludzi nadta čakajuć. A dača-kaŭšysia jaje, uwaŭajucca za najščaśliwiejšych na świecie. Chto Kućci nie dačakaje, taho na Kućciu ũsie ũspaminajuć. Złosnyja ludzi dyk niaraz Kućcioj klanucca: „kab ty kućci nie da-čakaŭ“, haworać jany. A hety praklon uwaŭa-jecca ũ nas za wialiki hrech.

Na Kućciu biełarusy ciaŭka nie pracujuć. Muŭčyny wychodziać z chaty, kab nie zami-nać u chatniaj rabocie.

Ale woś prychoǖdzie samy wiečar, što za-wiecca Kućcioj. Uŭžo na stale staić siena ũ re-šacie. Jaho przykrywaje, jašče zložany, jak syr biely, biełaruski abrus. Na abrusie henym la-żyć pačka źwiazanych aplatkaŭ. Uŭžo źmiarka-jecca. Usio przyhatawana. Siadajuć za stoł.

Biełarus za stałom na Kućciu čujecca nadta ščaśliwym čaławiekam na świecie. Pra-

A ot urešcie i Padwa. Chto-ŭ nia čuŭ i nia wiedaje ab hetym horadzie, bolšym za našu Wil-niu, majučym kala 200 kaściołaŭ, razłożanym nad bierahami raki Padu ũ paŭnočnaj Italii. Tut dażyŭ svoj pracawity wiek św. Antoni Padeŭski, tut źnachodzicca najstarejšy ũniwersytet z 1222h. z najstaršym medycynskim fakultetam dy kated-raj Galileja, dzie wučyŭsia i naš słaŭny Francis Skaryna z Połacku.

Padwa heta sapaŭdy katalickaja Mekka. Wiečna pierapoŭniena jana nawiednikami hrobu Wialikaha św. Antoniaha, jaki znachodzicca ũ tu-tejšaj bazylicy, adnej z najprzyhaŭšejšych światyń świetu. Ale bahataje mastactwa światyni nie zrabiła na mienie takoha dziŭnaha ũraŭeńnia, jak adna cikawaja, zdajecca niepazornaja, dro-biaŭ pry nadhrobnym aŭтары swiatoha: heta — kiječnik mylicaŭ, jakija astaŭlajuć tut kaleki z podpisami swajho proŭwišča i adresam pašla cudoŭnaha wyzdaraŭleńnia. Idu bliŭzej, kab pry-hledzicca hetamu arsenalu dokumentaŭ wiery i nadziei i baču: za aŭtarom — taŭkatnia ma-lebnikaŭ: staryja i małyja, strojnyja i krywyja, elehanskija i abarwancy — cisnucca biešpiera-stanku da kamiennaje ściany hrobu, przyładajuć ruku, chworaje miesta cieła, abo dewocyonalii, kab zawieźci ich chworamu. Čarnamaza ja bied-

DOBRA — NAJLEPIJ.

Sonet.

*Jak dobra toj robić, čto praŭdy šukaje,
Šukaje u źjawach-prajawach byćcia:*

*Bo šmat jon tajnicaŭ niaznanych paznaje,
Prydatnych paraju ũ kirunku żyćcia.*

A lepiej toj robić, čto ũsciaŭ wymahaje

Čyścieŭkaje praŭdy ad chitrych ludziej,

Taki na żyćciowym ślachu nia zblukaje

I metu asiabnie z usich najskarej.

Najlepiej-ža robić, čto praŭdaj samoju

Žywie dy jaje wyjoŭlaje ũsiahdy,

Jak čynam, tak słowam i dumkaj swajoju.

Toj sławu zdabudzie ludzkoj hramady.

Jakoje nia kupiš nijakaj canoju,

Toj ščacie i radašć asiabnie tady.

Uład-Inicki.

ũsie biedy swaje jon tady zabywajecca. Hla-dzić biełarus tady na swajo biełaruskaje siena i na henyja bielyja aplatki i na ũsich swaich u swajej chacie, i hladzić hetak tolki raz u hod na Kućciu.

Za stałom panuje pawaha. Z pad abrusa časami wyciahnie čto doŭhuju trawinu siena— heta jon waroŭa na swajo doŭhaje żyćcio.

Wiačeru pačynajuć z aplatkaŭ, a pašla zwyčajna iduć hetkija rečy: siladcy, ryba, po-liŭka, aŭsiany kiesel, miłta, pšonnyja aładki z makam, staić na stale poŭnaja misa syty, kala jaje z salodkim makam hrucanaja kaša, zwanaja kućcioj, dalej iduć abaranki, bułački i časta šmat čaho inšaha. Pakul źjesca sioje toje, dyk kućcia-wiačera kančajecca ũ biełaru-saŭ kala hadziny dwanaccataj u nočy. *W. D*

naja dziaŭčynka, mabyć sirotka, z słoŭkami na wačach, plešča drobnaju dałoŭnju pa marmuro-waj plicie, byccam zahniewałasia na Antoniaha, što nle adzywajecca na jaje hora. Tak, čaho tut tolki nie wytwaraje prostaja dziciačaja wiera! Tut umiejuć časami i pazławać sardečna na swaj-ho blizkaha zastupnika niabiesnaha, kali nie nad-ta śpiašyć z pomačaj. Padobnyja — kaŭc — sceny bywajuć i ũ Neapoli pierad ażyŭleńniem krywi św. Januaraha.

Moj Boŭa, chibaŭ nie biaz przyčyny ludzi z tak haračaj neboŭnašciu šturmujuć heta świa-toje miejsca!

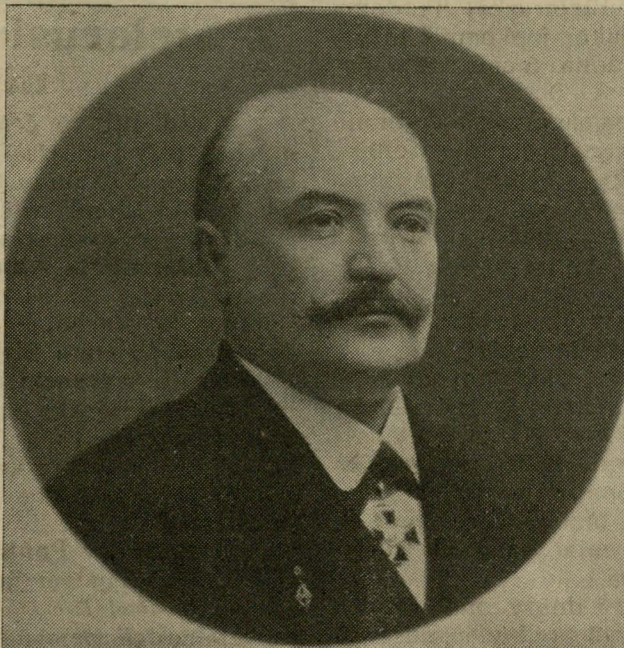
Ale woś zhinuŭ niehdzie moj prawadnik, šukaju i znachodŭu jaho ũ kutku za aŭtarom, šepčučaha raŭaniec. ũwiartajusia z niejklm py-taniem, a jon zamiest adkazu ahaniajecca ad mianie rukoju—usio, znača, nabok! Niama waŭ-niejšaj ciapier sprawy, jak razrachunak z swaim najdarajejšym światym dabradziejem!...

Žyćcio jaho tak cikawaje, tak miłaje, što sapaŭdy čytajecca z daloka bolšaju przyjemnaš-ciu, čym jaki najslaŭniejšy ramans. Heta cudoŭ-naja paema na sławu Bohu i ludztwu! Ot, kab nam takich ludziej da našaha biełaruskaha ad-radŭeńnia!

† Św. p. Profesar Branisłaŭ Epimach-Šypila.

6 čerwienia siol. h., majučy hadoŭ 75, u Leninhradzie razstaŭsia z hetym świetam św. p. Branisłaŭ Epimach-Šypila. Asoba heta nastolki dastojnaja jak z boku bielaruskaha, tak i katalickaha, što warta jej pašwiacić choć hetych niekulki karotkich zaciemak.

Radziŭsia ŭ pieršym dziesiątku druhoj pałowy minulaŭa stahodździa — 4.IX. 1859 h. u falw. Budźkaŭščyna, Lepalskaha paw., Witebskaj hub.; pachodziŭ z drobnaj bielaruskaj šlachty. Himnaziju skončyŭ u Ryzie, ciŭ Witebsku, a wyšejšyja nawuki ŭ Pieciarburzie — Historyka-Filolohičny Instytut. Byŭ wydatnym mowawiedam. Znaŭ bołš 20 mowaŭ, miż jakimi pradusim starahreckuju, łacinskiju, induski sanskryt i ceły rad mowaŭ narodaŭ sučasnych.

Mowaznaŭstwa dawiało Šypila i da bielaruskaj świedamaści. Bielaruskaściami cikawiŭsia, što raz hłybiej z jej paznawaŭsia, pačuwaŭsia bielarusam sam i bielaruskuju świedamaść pa-

šyraŭ siarod inšych užo budučy studentam, pryblizna ŭ 70-tych hadoch minulaŭa stahodździa.

Za časaŭ carskich byŭ doŭhija hady zastupnikom dyrektara Uniwersyteckaj Pieciarburckaj Biblijateki, profesarom hreckaj mowy ŭ Duchoŭnaj Akademii i profesarom łacinskaj mowy na ahulna-nawukowych Kursach Černiajewy ŭ tym-ža Pieciarburzie, a tak-ža dziejnym siabram Witebskaj Nawukowaj Archiŭnaj Komisii.

Bielaruskuju pracu swaju prawodziŭ pradusim u troch kirkunkach: žbiraŭ staradaŭnyja i ahulaŭ redkija bielaruskija kniżki, rukapisy i dokumenty, hadawaŭ, ušwiedamlaŭ i arhanizawaŭ bielaruskuju studenskuju moładź, jakuju duža lubiŭ i jakoj zaŭsiody ščyrym

sercam apiakawaŭsia, i ŭrešcie arhanizawaŭ bielaruskuju kulturnuju, pradusim wydawieckuju, pracu; bielaruskaja wydawieckaja supalka ŭ Pieciarburzie „Zahlanie sonca i ŭ naša wakonca“, jakaja tak šmat pałażyła zasłuh na bielaruskaj

— Nia rodziacca — kaźacie?

— Nia dumajcie, što św. Antoni radziŭsia światym. O, niel Pišuć chroniki, što heta byŭ nadta bujnaha i haračaha temperamentu junak i pry swaim niazwyčajna pryhożym wyhladzie moh mieć bołš spakusaŭ, čym naša moładź. Jakimiż adnak siłami ŭtrymaŭsia na dobrej darozie? — Ščyraj addanaściami i lubojuju ideji!

Miej ideju, Bielaruś maja Maładaja, i służy joj niepadzielna, a zdaleješ i Ty prajści čystaj praz żyćcio i adradzić Bačkaŭščyniu! Kaliż i zdarycca niaščastaście zbrudzić nahu-ruku na hrazkich sučasnych życiowych ślachoch — miecimieš zaŭsiody, uhladajučyisia ŭ mahičnuju zorku ideji, siły ustać, ačyścicca i śpiašyć dalej da światlejšaj budučyni!

— o —

Jość u paŭnočna ŭschodniej Italii bahaty horad, stalica daŭniejšaj demokratyčaj republiki kupcoŭ, horad niemajučy sabie padobnych na świecie, jaki zawlecca Venezia, a jaki treba byłob nazwać bajkowym Cudhoradam. Razłożany jon nad Adryatakam na 117 astraŭkoch nad wadoju.

Pašla p-rahadzinnaj jazdy z Padwy, wie-

čarkom 21.X, cicha prynosić nas chutkaciach u mora światła—krasak—wady. Błażymo borzda na druhi bok stancyi, skul dalataje zwonkaja pieśnia z hitaraj, pierastupajem paroh i — stop: zamiest placu i wulicy — wada, zamiest pawożczykaŭ, taksowak i tramwajaŭ — gondoli (strojnyja łodki), vaporetty (wadzianyja tramwaii).

Jedziem gondolaj ŭ haścinnicu, wiesieła hamonim i piąjom, a zwonkaje recha daloka razlehajećce pa spakojnaj wodnoj hładzi. Wulicaŭ takich jak u nas tut nidzie niama — ŭsiudy kanały. Ani šumu, ani huku, jak heta ŭ druhich haradoch, — cišynia, roskeš! Zorki nad nami — zorki pad nami. Demy strojnyja, vysokija, moŭ bahatyja pałacy, ale wielmi žbityja adzin la druhoha, zawulki kudy wuziejšyja, čym našy wilenskija, ledź moža razmnucca dwuch ludziej, z wakon vis-avis možna śmieła z susiedam witacca. Zychodzim adrazu z gondoli ŭ dźwiery.

U haścinnicach luksus, komfort, wietliwaść. Witryny harać charastwom i bahaćciem. Świećciać słaŭnyja Weneckija lustry.

Centrum horadu — heta abšyrnaja pryhożaja, u Weneckim stylu, bazylika św. Marka. Pierad jeju — čysty elehanski plac tahož nazo-

wydawieckaj niwie — heta płod jaho dušy, jaho pracy.

Rasiejskaja rewalucyja na cely rad hadoŭ pracu prof. Epimach Šypily spyniła. Ale kali tolki blisnuła nadzieja hetaj pracy ũ Miensku, spatykajem jaho tam jak nawukowaha pracauńnika śpiarša ũ Instytucie Biełaruskaj Kultury (1925-28), a pašla ũ Biełaruskaj Akademii Nawuk (1928-30), dla jakoj jon pamiž inšym afiarawaŭ swaju duža cennuju 5-ci-tysiač tamowuju biblijateku,

Ale kali nadyjšła chwala praśledu kamunistami biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia, jana nia minuła tak-ža i Šypily. 19 lipnia 1930 h. bałšawickija ũłady jaho aryštawali, pratrzymali ũ wastrozie dwa miesiacy i wysłali ũ Leninhrad. Tut, prabyŭšy na prawoch ssylnoha wiaźnia, haładujučy i nosiačy na starečych plačach wošmy kryžyk swajho žyćcia, Šypila 6.VI.34 adyšoŭ u świet lepšy.

Ahułam nia mnoha wiedajem ab žyćci i dziejności prof. Br. Epimacha Šypily. Dźwie hałoŭnyja pryčyny hetaha — niazwyčajnaja skromnaść jaho i sučasnyja palityčnyja warunki biełaruskaha žyćcia. Spadzajomsia, što čas swajo zrobić i pazwolić biełaruskamu narodu adtwaryć wierny abraz swajho sapraŭdy zaslužanaha i dastojnaha Syna.

Br. Šypila sučasnik i dobry znajomy Fr. Bahušewiča. Pieršy stwaryŭ ahulnyja padstawy biełaruskaj nacyjanalnej ideologii, a druhi henya padstawy prawodziŭ u žyćcio. Bahušewič — heta patryarch, bačka biełaruskaha sučasnaha nacyjanalnaha adradžeńnia, a Šypila — pieršy praktyčny pionier, pačynalnik henaha adradžeńnia. Pieršy twaryŭ teoryju, a druhi žyćcio.

wu, zamknuty z usich bakoŭ strojnaju kolumnadaj kamianic, padobnym da wahromnistaje hali, u jakoj zamiest sklapieńnia — siniaje zornaje nieba, a zamiest bruku — kamiennaja šlifowanaja pasadzka choć tancuj. Dy tut faktyčna i adbywajucca časta narodnyja zabawy.

Z bazylikaj susieduje slaŭny (kaliś dziaŭžaŭny), bahaty artystyčnym źmiestam, Pałac Dožaŭ, daŭniejšych ũładaroŭ Wenecyi. Cikawaja ich historyja. Weneckaja konstytucyja była slaŭnaja na ũwieś świet, jana wołatna trymała ũ strohim posłuchu i zaležności badaj usie tahdyšnja prawincy, eksploatujučy ich na swajo ũzbahačeńnie. Na joj pierawažna abasnowany i siańniešni fašyzm.

Najbolšyja bahactwy swaje kulturna-mastackija i matarjalnyja Wenecyja zaŭdziačwaje najbolš Hrecy ad blizkamu i dolokamu Uschodu, z jakimi ad najdaŭniejšych časaŭ tarhawala

Nalubawaŭšysia zabytkami i mastactwam u muzejach dy nabaławaŭšysia na placu ũciešliwymy hałubami-łasunami, što sami ũ ruku, u kišeń lezuć, šukajučy harochu, — jedziem vaporettam praz Canal Grande na Weneckuju rywjeru — Lido. Soniečna, ciepła, jak u nas letam.

Na kančatak adciemim, što prof. Šypila aprača swajej wučonaści ũ mowaznaŭstwie i aprača wialikich zasłuh u biełaruskaj sprawie nacyjanalnej, byŭ tak-ža wiedamy, jak čaławiek wysokaj maralnaści i jak wierny syn Katalickaha Kaścioła.

Ad. St.

Z biełaruskaj katalickaj niwy.

Akademija ũ čeść św. p. prof. Br. Epimach-Šypily adbyłasia ũ pamieškaŭni Bieł. Inst. Hasp. i Kultury 8 XII, na jakoj, miž inšymi, Ks. Ad. Stankiewič pračytaŭ referat ab žyćci i dziejności profesara.

Biełaruskaja Katalickaja Akcyja. Jak dawiedwajemsia, hrupa biełarusaŭ katalikoŭ robić staraŭni ũ duchoŭnaj i świeckaj ũłady ab začwierdžaŭni statutu Bieł. Katalickaj Akcyi.

Ks. J. Wersocki ũ bałšawikoŭ na ssyłcy. Ks. Jan Wersocki, biełarus, rodam z Hałšan, adbyŭšy roznyja kary pa sawieckich wastrohach, ciapier znachodzicca na ssyłcy ũ Sibiry (Kazakistan, pošta Alma-Ata. Małaja Stanica, šosejnaja wulica 23).

Alaksandar Pańko, jaki skončyŭ niadaŭna Unijackuju Seminaryju ũ Dubnie, na świasčeńnika nie paświačany, bo nie chacieŭ pracawać na ũkraińskich ziemiach, dla jakich jon byccam praznačaŭsia.

a Žmitra Filipowič, biełarus, jaki sioleta własnoj skončyŭ Unijackuju Seminaryju i paświačany na świasčeńnika, naznačany pracawać u Lublinie, dzie — miž inšym — wučycca jon i ũ uniwersytecie.

Wahromnistaja šklanaja hala-kawiarnia stacić nad samiuškaju wadoju. Ludziej poŭna, a homonu zusim nia čuwać — zahłušaje jaho šum chwalaŭ. Pjom wino i kawu dy ũ raskošnym zadumieŭni hladzimo na spakojny Adryatyk, bahasławiačy Nieba i ziarnu za henya raskošnyja chwiliŭny...

Wenecyja — heta raskošny adpačywalny „Hotel Eŭropy.“ Siudy śpiašajuc bahatyja piastuny doli, a takža i ludzi, zmučanyja žyćciom, kab zahaic balučyja rany, zabyć hora i turboty, utapić ich u chwelach wina, humaru dy łaskawaha hajučaha Adryatyku.

O, kabža lha było tut nawiek astawić svoj sum i hora!?

— o —

Hadzina 7-maja, 25 kastryčnika. Horyń! — kryčyć achrypły kandy tar! Adčyniaju wahon. Na dware chmary, choład, wiecier, niehadź, hraž dy šeraja žabračaja monotonija. Och, jakža nia chočacca wylazić! Sadžusis, uzdychajučy, moŭ wyhnany z raju Adam, na druchłyja palašuckija drabinki. Jedu. A hora majo i sum — hladžu .. češa za mnoju. Niaboś, nie astalisia ũ Wenecyi!..

Kaniec.

Mižnarodny Kanhres Katalickich praūnikaū. 12—17 listapada siol. h. u Watykanie adbyūsia pieršy mižnarodny Kanhres Katalickich praūnikaū. Byli na im pradstaūniki katalickich uniwersytetaū usiaho ŗwieta. Na zakančeūnie adbylosia ahulnaje ŗračystaje sabraūnie ŗ prysutnašci ŗw. Ajca.

Ŗw. Ajciec ab relihijnym adradžeūnie. Ŗw. Ajciec pryniaū na prywatnaj audyjencyi arcybiskupa Bostonu, kardynała O'Konnela. Pius XI zajawiū, ŗto nia hledziačy na ciažkoje pałažeūnie, u jakim ciapier jošc ŗwiet, na budučyniu treba hladziec ružowa, bo ŗsiudy dajecca za ŗwaŗyć hlybokaje relihijnaje adradžeūnie.

Indyjanie ŗ abaronie relihii. U Meksyicy, jak wiadama, adbywajecca wialiki prašed relihii. Niadaūna biazboŗniki ŗkrali z kašcioła staturu ŗw. Franciška, Patrona plemia indyjanaū Iaguis u Sonory, paūnočaj čašci Meksyki. Indyjanie, wiadajučy adnosiny da relihii meksykanskaha ŗradu, dumali, ŗto biazboŗniki henija dapušcilisia ŗwiatakradstwa z namowy ŗradu. Dziela hetaha jany wyslali ŗradu ŗltimatum i pryakli rewalucyju, kali im nia ŗwierznuć staturu ŗw. Franciška.

Apostalski wizytatar dla ŗhraincaū. U minułym miesiacy praz niekatory čas prabywaū u Haliččynie Apostalski wizytatar a. Hudeček, jaki mieū za zadaūnie pryhledzicca da relihijnaha ŗyćcia ŗkraincaū. Duŗa bylo-b rečaj dobraj i patrebnej, kab hetki wizytatar pryhledziūsia tak ŗa i da relihijnaha ŗyćcia biełarusau katalikoū.

Katalickija misli ŗ ličbach. Niadaūna ŗ Watykanie abwiešcili woš hetkaju statystyku katalickich misijaū: ciapier pracuje na misijach u roznych krajoch usiaho ŗwieta 18.028 ksiandzoū, 8.755 bratoū i 50.555 siostraū. Aprača hetaha 74.147 katechetaū i 62.087 wučycialoū. Misijnija stancyi majuć 56 327 kašciołaū, 37 200 ŗkołaū, 2.288.171 wučniaū, 771 ŗpital z 36.310 loŗkami, 108 ustanowaū dla chworych na prakazu z 12.776 loŗkami, 1971 prytułak dla starcaū, a ŗ ich 17.688 starcaū i staruŗak.

Pieranosiny cieła ŗw. p. arcyb. J. Matulewiča. 24.X. siol. h. adbylisia pieranosiny cieła byūšaha wilenskaha arcyb. Matulewiča z Koūny, dzie jon byū časowa pachawany, u Marjam-pol, dzie znachodzicca hałoūny asiarodak ajcoū Maryjanaū, jakich niaboŗčyk byū adnawicielem i jenerałam.

Uzrost katalikoū. U Niamieččynie abwiešcana aficyjalnaja statystyka nasielnictwa. Jana pakazwaje, ŗto pratestantaū jošc tam 40.900 000, a katalikoū 21.200.000. Ad 1925 h. ličba pratestantaū uzrosła na 2 prac., a ličba katalikoū — na 48 prac. Ličba ŗydoū apala na 65 000 i jošc ich ciapier u Niamieččynie 500.000.

Akcija Katalickaja ŗ Litwie. Litoūskija kataliki studenty jašce ŗ 1909 h. zasnawali padstawy budučaj akcyi katalickaj. Spačatku heta arhanizacija pracawała tajna, ad hodu 1917 jaūna, a ciapier abniała ŗsiu Litwu i raŗwuwajecca duŗa pamysna.

Prezydent Poincare pamior pakatalicku. U pałowie kastryčnika siol. h. pamior byūšy Prezydent Francyi Poincare Prad ŗmierciaj jon spawidaūsia i pryniaū ŗw. Komuniju i apoŗnija ŗw. Sakramenty. Pamior, jak dobry i ŗwiedamy katalik.

Pierachod na Katalictwa. Wiedamaja ŗ Niamieččynie ŗydoŗka, dr. Edyta Stein, pakinuła judaizm i pierajšla na katalictwa. Ustupiła jana ŗ zakon siostraū Karmelitanak. Ciaper jana zawieca siostra Benedykta.

Listy z wioski.

ŖPITAL DLA WARJATAŨ.

Choraŗc, Bielastockaha paw. Čatry hady, jak raŗwuwajecca ŗpital dla warjataū u Charoŗcy. 1200 chworych tam prabywaje. Ŗešc doŗhich na dwa pawierchi murawanych budynkaū pad hetym ŗpitalem. Chworych abŗluŗwajuc kala 20 daktaroū i da 200 sanitaraū i inšaj ŗlŗŗby ŗpitalnaj. Pensyja sanitaram u miesiac ad 80 da 150 zł., a daktarom ad 600 da 1000 Haspadarka ŗpitala dawoli wialikaja: 180 h. ziemli, katoruju sam ŗpital abrablaje, 40 karoū, 16 kaniej, mnostwa ŗwiniej, husiej i kačak.

Adzin wializarny budynak, hdzie kuchnia, elektroūnia i pralnja. Druhi dom dla ŗešcicioch daktaroū z siemjami i tam kancelaryja ŗpitala. Dalej iduc laŗnia, trupiarnja i staraŗoŗka. Murawanaj ŗcianoj ŗpital nie abwiedzieny, jakby kamu zdawałasia. Pry hałoūnych dŗwiarach tolki pryhoŗzaja brama i storaŗ, a inšyja darohi na ŗsie baki wolnyja. Chworyja spakojnyja pa dzjadzincy ŗpitala swabodna spacyrjuć. Adzin tolki chwory sprabawaū uciakać, ale jaho chutka wiarnuli. A ŗlabyja, ŗto chadzić nia mohuc, la-

żać u łożkach u siaredzinie budynkaū. Takijaż, što warjaciacca, zamknionyja pad klučom. Pa adnej staranie špitala šyroka razkinutaja fabryka torfu. Torfam apaliwajuć špital i heta jamu tanna kaštuje. Pa druhoj staranie špitala razciahnusia pryhoży park, pa jakim kaliści wialikija pany Paćy chadzili.— Z taho času park hety niekalki разоū źmianiausia, ale jašče dahetul zachawaū ślady daūnaj minuūšćyny. Na pieradzie parku stajać ruiny pałacaū. Šyrokı kanal pad samy pałac padychodzie, jaki nie dachodziaćy da pałacu šyroka kryžujecca. Pa kanałach pierakinuty strojnyja betonowyja mościki. Abapał wady strojna rastuć rassadźanyja radami našy jełaćki. Uwiesć park zajmaje haktaraū z dziesiać ziamli.

Kali prajćisija pa ūsim špitali i parku dy hlanuć tolki choć na adnaho chworaha, dyk čaławieka biare žuda niejkaja. A ūwajdzi ty ū siaredzinu špitala, hlań bliżej na sotni chworych, dyk tabie wałasy dubam stanawiacca.

Tady ty paznaješ, što spatkać u żyćci moža koźnaha čaławieka. Chwaroba na rozum — heta najhoršaja ū ludziej chwarołal Rozum u čaławieka reć najlepšaja. Ale kali dy reć najlepšaja sapsujecca, tady jana robicca najhoršaj. Jość u špitali chworyja što siadzieć pa hadoū piatnaccać i dwaccać. Płacicca ū špitali za chworaha ū dzień ad 3 da 8 zł. Try sorty jeży tam padajecca — horšy, lepšy i najlepšy. Usie pracujuć u špitali pa dwanaccać hadzin. Što dziesiąty dzień majuć wolny.

Dyscyplina ū špitali nadta surowaja.

Da raboty ū špital achwotnikaū duža mnoha, ale tudy nie aby kaho na rabotu prymajuć.

Ch r.

BIELARUSKAJA „LAWONICHA.“

Grannaje, Bielskaha paw. Usim wiedama, što ū apošniuju niadzielu kastryčnika naš Kaścioł Katalicki abchodzieć wialikaje świata Chrystusa—Karala.

U sioletnim hodzie katalickaja moładź parafii Granne nad Buham u Bielskim pawiećie ładzila ūraćysty abchod henaha świata.

Pa uraćystaściach u Kaściele adbyłasia wiečarnica na čeś Chrystusa Karala, katorajja składałasia z dwuch čaściej: relihijnaj i świeckaj. U čaści relihijnaj chor kaściełny na hałasy prapajajuć niekalki pieśniaū relihijnych i zrobiū na słuhačoū wialikaje ūraźańnie. Pračytany adčyt ab Chrystusie Karali ūzbudziū u sercach sabranych paważny nastroj.

Druhaja čaść świeckaja ahulna takža udałasia, ale najbołš usim padabałasia bielaruskaja „Lawonicha,“ prapajanjaja na hałasy.

Dyk hramadzianki-bielarusinki! My lubim pieśni i pijać možam, budziemož wučycca našy pieśni rođnyja bielaruskija, bo nadtaž jany pryhożyja i miłyja sercu. J. Duliniec.

Roznyja cikawaści.

Najstarejšaja na świcie Ewanelija. Herman Junker, prof. Wienskaha uniwersytetu i dyrektor niemieckaha archeolohičnaha Instytutu ū Kairy atkrył 3 bołšyja i 5 mienšych častak Ewanelii św. Mateuša. Akazałasia, što heta najstarejšyja rukapisy Ewanelii, jakija pachodziać z druhoaha stalećcia. Znachodzilisia jany u hlinianym zbanku, zakapanyja u wadnym chryścianskim kłaštary. Kažuć, što pieršyja chryścianie rukapisy henyja pachawali z pryčyny ich świataści. Hetak robić i žydy, jakija žniščanyja ad užywańnia św. knihi chwajuć na mohiłkach.

Biazhučnaja i biazdymnaja stralba. Niemieckija hazety pišuć, što adzin austryjacki aficer wydumał biazhučnuju stralbu. Wystrał z jaje nie wyklikaje nijakaha huku, a takža nia maje dymu. Usio heta robicca dziakujućy mehaničnym i chimičnym sposobam. Stralba hena pakulšto stralaje tolki na 200 šahoū.

Peńnie-z hetkajja wydumka štuka chitraja, ale bylob kudy lepš, kab ludzi zamiest chitrych strelbaū dy wydumliwali što lepšaje i kab roznyimi—choćby cichimi i biazdomnymi strelbami nia niščyli siabie ūzajemna.

Skolki i jakaja wiera maje wyznaćcaū. U E ūropie jość 201.855.900 katalikoū (heta 43 proc. katalikoū usiaha świetu), 234.529.575 inšych chryścijan i 31.340.000 niechryścijan.

U Złuč. Stanach Ameryki: 52.500.000 katalikoū, inšych chryścijan—85.500.000 i niechryścijan—2.000.000.

U Pa ūdzionnaj Amerycy—73.000.000 katalikoū. 500.000 inšych chryścijan i 1.500.000 niechryścijan.

U Afrycy—5.300.000 katalikoū, inšych chryścijan—9.000.000 i balwanachwalcaū 125.000.000

U Azii—17.000.000 katalikoū, 9.400.000 inšych chryścijan i 9.000.000 niechryścijan.

Wyznaćcy roźnych wierauć pawodle procentu wyhladajuć hetaki: katalikoū—19 proc., konfucyjanaū—16 proc. mahametanaū—13 proc., braminištaū—12,2 proc., budystaū—10,8 proc., pratestantaū—8,9 proc., prawasłaŭnych—7,1 proc., żydoū—0,9 proc., i 4,1 biazboźnikaū.

Čaławiek, što praspauć čatry hady. Nindaŭna ū Anhlii ū mieście Folkstoū wiarnuusia damoū čaławiek, katory praspauć čatry hady. Zawiecca jon Steŭli Klair, šeść hadoū tamu jon pačaŭ clarpieć na niejkija dziŭnyja sny. Jon časta spaŭ doŭha i, wiedama, ničoaha tady nia jeŭ. Ureście adprawili jaho ū špital. Tut jon jak zasnuŭ, dyk spaŭ 4 hady, a jak prabudziusia, dyk byŭ tam jašče 2 hady, bo musiŭ nawučycca chadzieć i waładać swaim cielam, bo ad hetaha ūsiaho jon byŭ susim adwykšy.

Najwialikšyja miesty. Nju-Jork — 9.000.000 (Amer.). London — 8.260.000 (Anhlija). Paryż—4.930.000 (Francyja). Berlin — 5.340.000 (Niemieć.). Čykaho — 3.380.000 (Amer.). Maskwa—3.000.000 (SSSR). Šanchaj—2.700.000 (Kitaj). Leninhrad—2.400.000 (SSSR). Osaki—2.450.000 (Japonija). Buenos-Ajres — 2.150.000 (Arh.). Tokio—2.130.000 (Japonija). Wařawa — 1.178.000 (Polšč). Wilnia — 196.424. Miensk kala 200.000 (BSRR).

Jašče akazalasia miadźwiadzi. Hazety pišuć, što ū lasoch pad Lunincam drawasieki spatkali miadźwiadzia, jakoha tak spalochalasia, što pakidali sia kiery i piły i biazduchu paŭcikali dachoty. Akazwajecca, što ū lasoch Palešsia jašče jość štuk šeść miadźwiadziou Žywuć jany spakojna, ludziam škody nia robiac i ludziej abminajuć. Nu j dobra robiac, što abminajuć.

Nabaženstwa dla bielarusau katalikoū u kaść św. Mikałaja ū Wilni z nahody feryjaū Božaha Naradžeńnia spyniajucca ad 16 XII.34 da 13. I.35.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRAPALITA

Z polityki.

Meksykanski úrad za hałožny punkt swajej polityki úwážaje žnistožénie religii. U hetym kirunku Meksyka daraúniala, a časam nawat i pierawyššyla, mas-koúskich komunistaŭ. Jak pówiedamlajuć hazety, u Meksyce bolšaść kaściolaŭ pazakrywany, a duchawienstwa, razam z biskupami, pawyhaniana z kraju.

Francyja zbroicca. Francuski maršalak Peten zajawiŭ nładaŭna na pasledžanni finansawaj komisii parlamentu, što francuski úrad pastanawiŭ zaprapanawać parlamentu projekt zakonu ab datatkawych kredytach na zakup wajskowych matorjałaŭ. Projekt heny budzie ad parlamentu damahacca 800 miljonaŭ frankaŭ.

Niespakoj na Dalokim Uschodzie. Japon- skija hazety pišuć, što bałšawiki zwoziać wajenny flot u Úladywastok, apošnim časam jany tam sabrali 50 pad- wodnych łodak. Adnačasna ŭ tym ŷa Úladywastoku paŭ- staŭ silny astarodak araplanaŭ. Dziela hetaha japoncy damahajuca ad swajho úradu wialikich sumaŭ na japon- skuju zbroju.

Biezraboćcie ŭ Polšcy pawialičyłasia. Ahulnaja suma biezrabočnych ciapier u wa úsiej Polšcy daslahaje 302,326 asob. U poraŭnanni z minułym tydnem biezra- bočnych prybyło na 5.325 asob.

Irlandyja i Niamieččyna. Anhlijskija hazety z trywohaj pišuć, što miž Irlandyjay i Niamieččynaj isnu- je tajny dahawor. Značeńnie jaho ŭ tym, što niemcy da- woziać Irlandyju zbroju, a irlancy za heto na wypadak wajny dazwalajuć niemcam na irlanskaj ziamli miečstan- cyju araplanaŭ.

Niamieččyna imkniecca da taho, kab šwieckaja ũlada byla ũladaj takŷa i ŭ sprawach religijnych, ci pra- ściej kažućy: kab religija byla služkaj hitleroúskaj polity- ki. Hetkaja pahanskaja polityka šmat robić chłopatu nia tolki katalickamu kaściola, ale i pratestantam.

Sprečki za Islandyju. Islandyja lažyć, jak wie- dama, na šlachu Atlantyckaha i Ledawitaha akijanau ijość zaleŷnaj ad Danii, jakoj adnak ŷadaje pazbawicca. Maju- ćy heto na woku, Anhlija robić zachady, kab Islandyju pryłućyć da siebie.

Ziamielnaja reforma ŭ Łatwii. Pawodle sta- tystyki ŭ Łatwii ciapier na ziamli asieła 62 tys. asadni- kaŭ, da jakoh naleŷa 940 tys. ha ziamli. Na adno asie- lišča prypadaje bolš-mienš 15 ha. Starych haspadarak astalošio tam 148 tys., da jakich naleŷa 3.270 tys. ha.

Ukrainskaje siało ŭ bałšawi oŭ, jak pawle- damlajuć hazety, znachodzicca biaz chleba. Bałšawickaja ũlada prymusowa ad sialan zakuplaje chleb. Čona henaj kupli tak nizkaja, što sialanie za ich mała što mohuć zda- być i takim čynam prymirajuć z hoładu. Nowyja „pany“ akazalisti kudy horšymi za daŭniejšych.

U Kartuskaj-Berezie, kudy polskija ũlady ssy- lajuć niamilych sabie hramadžian na „papraku“, duŷa cieŷkija warunki. Endeckija polskija pasły ŭ swajej inter- pelacyi da ministra ćwierdziać, što carskaja katarha byla lahćejšaj ad ciapierašnij polskaj.

Wilenskija nawiny.

Licytacyja majemašci. Banki i roznyja kredy- towyja tawarystwy m. Wilni i mieštaŭ pawiatowych wi- lenskaha wawadztwa ũlaŷyli špiski dwaroŭ i damoŭ, jakija ŭ śnieŷni miesiacy siol. h. buduć wystaŭleny na licytacyju. Špiski hetyja abyjmajuć kala 20 dwaroŭ i fa- liwarkaŭ i kala 30 damoŭ na ahulnuju sumu 9.785.675 zł.

Biezraboćcie. U minułym tydni ličba biezra- bočnych uzrasła na 29 ćalawiek. Ciapier u Wilni i ŭ pa- wiecie naličajecca biezrabočnych bolš jak 6 200 asob.

Paštowaja skrynka.

Ks. D. r. I. R. — Abiacanaha čakajem na kaniec śnieŷnia.

F. K. Pisulku Wašu atrymali, prošbu spoŭnili. Pi- šycie da nas wiadki, što kala Was čuwać?

Ks. P. T. Kančajem, sto šuk Wam wysylajem.

Ch. r. Atrymałi, karystajem.

W. D. Jak bačycie, karystajem.

I. D. Duŷa Wam dziakujem za wiadku, jakuju, jak bačycie, drukujem.

D. A. Atrymałi, dziakujem, budziem drukawać i pa- starajemsia zrabieć adbitku.

W. Š. Atrymałi, dziakujem, skarystajem.

Na „Chr. D.“ i na „Holas Duŷy“ prysłali: F. Hr.— 2 zał., Ks. I. D. — 30, H. Ł. — 2, Ks. B. P.—3 zł., Ks. D. r. I. T. — 1 dalar i T. M. — 2 zł.

Achwiarodaucam ščyryja padziaka.

P r e m i j a.

Chto pryšle da 1.11.1935 h. 3 zał. jak pòdpisku na ũwieś 1935 h na „Chr. Dumku“, toj atrymaje darma

„Światuju Historyju Nowaha Zakonu“

KS. W. HADLEŪSKAHA.

Pašpiašyciesia skarystać z akazii!

Wyjšła z druku i pastupiła ŭ pradaŷu nowaja kniŷyca Ks. P. Tatarynowiča p. n.

„Ślacham dziwaŭ i ũraŷańniaŭ“

(Zaciemki z padaroŷy ŭ Rym).

Kniŷyca kaštuje 50 hr.

Kupić wypisać možna z Bielaruskaj Kniharni „PAHONIA“: W i l n o, ul. Zawalna 1—3.

Užo wyjšła z droku i pradajecca biełaruskaja knižka da nabaženstwa

„Hołas Dušy“

Adzin ekzemplar hetaj knižki ũ aprawie kaštuje ũsiaho 60 hr.

Dla tych, chto kuplaje niamienš jak 10 ekzemplaraŭ, pa 50 hr.

Zakazy pryjmaje:

Biełaruskaja Kniharnia „Pahonia“ ũ Wilni
Zawalnaja wulica Nr. 1.

Usich daŭžnikoŭ i nowych padpišczykaŭ „Chryśc. Dumki“ prosim słać nam naležnaść za časopiś na čekawaje konta Ks. A. Stankiewiča ũ P.K.O. Nr. 145 106.

Nadaŭčy blankiet pry hetym numary „Chryśc. Dumki“ załučajem.
Možna nadaŭčy blankiet tak-ža kupić na kožnaj poście, aznačyć numar konta i adpawiedna jaho zapisać i tak-ža pierasyłać hrošy.

Nowy sposab pierasyłki padpiski na časapisy.

Niadaŭna pošta zawiała h. zw. „razrachunkowyja pierakazy.“ — Heta jość sinija blankiety, jakija možna dastawać na kožnaj poście pa 1 hrašu za štuku. Wyhodnyja jany tym, što pierasyłajučy hetym pierakazam hrošy za hazetu da 15 zł. ničoha nia płacicca za pierasyłku. Dyk karystajcie z henaj paštowaj dahodnaści i prysyłajcie hetymi pierakazami zalehłaści za „Chryścijanskuju Dumku“.

Biełaruskija Kalendary

— adryŭnyja i knižkaj —

na 1935 hod

možna najwyhadniej kuplać u

**BIEŁARUSKAJ KNIHARNI
«PAHONIA» Wilnia Zawalnaja 1.**

Cana adryŭnoha kalendara 55 hrašoŭ.

Cana kalendara knižki 65 hr.

Pry bolšych zakupach wialikaja ũstupka.

Biaz hrošaj kalendary nie wysyłajucca.

Pierasylka adnaho kalendara 25 hr. na kość zakazčyka.

Kataloh biełaruskich knižak

na žadańnie wysyłajecca

d a r m a

Adrasawec:

**Biełarus. Kniharnia
„PAHONIA“
Wilnia, Zawalnaja
wul. 1—1.**